

МОНІТОРИНГ ТА ІНДИКАТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

¹Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація. У статті розглянуто сутність та необхідність моніторингу економічної безпеки регіону. Відокремлено завдання та функції індикативного планування у рамках забезпечення економічної безпеки регіону та його сталого соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: моніторинг; індикативне планування; економічна безпека; регіон.

MONITORING AND INDICATIVE PLANNING OF THE ECONOMIC SECURITY OF THE REGION

Abstract. The article considers the essence and necessity of monitoring the economic security of the region. The tasks and functions of indicative planning within the framework of ensuring the economic security of the region and its sustainable socio-economic development are separated.

Keywords: monitoring; indicative planning; economic security; region.

Для діагностики та прогнозування економічної безпеки регіонів необхідна розробка методології та спеціалізованого інструментарію з використанням сучасних економіко-математичних методів, а також інформаційних технологій. Тому розробка єдиної методології та інструментів моніторингу економічної безпеки регіонів є ключовим і необхідним питанням, яке має особливо значення.

Моніторинг економічної безпеки регіону – це спеціально організована та регулярна система необхідної статистичної звітності, збору та аналізу статистичної інформації, додаткової інформації та аналітичних досліджень (перепису та анкетування населення), а також діагностики тенденцій розвитку та інтенсивності загострення ситуацій та специфічних проблем регіону.

Основною метою моніторингу економічної безпеки регіону є завчасне виявлення розвитку ендогенних та екзогенних процесів і явищ, які можуть негативно вплинути на соціально-економічну безпеку регіону.

Основним завданням моніторингу економічної безпеки регіону є надання регіональним та територіальним органам влади повної, своєчасної та достовірної аналітичної інформації про негативні процеси та їх подальший розвиток, які можуть призвести до загроз економічній безпеці у внутрішній та зовнішній сфері.

Система моніторингу економічної безпеки регіону повинна відповідати наступним фундаментальним вимогам:

- статистичні дані є основою моніторингу;
- моніторинг здійснюється систематично, характеризуючи політичні, економічні, правові, соціальні та інші аспекти ситуації (виявлення проблем чи загроз), спостереження якої відбувається у їх взаємозв'язку;
- моніторинг є повноцінним та структурно-логічним.

Індикативне планування є важливим інструментом управління економічною безпекою регіону. В сучасних умовах економічна нерівність розвитку економічних суб'єктів стає самостійним чинником, що стримує регіональний соціально-економічний розвиток [1]. Регіонам необхідно розвивати та вдосконалювати системи прогнозування, стратегічного та індикативного планування і управління для створення умов забезпечення їх стійкого економічного зростання на основі сучасних технологій та інноваційного розвитку, при цьому прагнути до зменшення розриву диференціації між регіонами за рівнем соціально-економічного розвитку. Таким чином, впровадження в практику регіонального управління системи індикативного планування соціально-економічного розвитку регіону сприятиме реалізації завдань із забезпечення економічної безпеки регіону.

Існує кілька форм і типів індикативного планування, якими керуються при забезпеченні регіонального розвитку. Загалом його можна визначити як механізм координації інтересів і дій

державних і недержавних суб'єктів в управлінні економікою, що поєднує державне регулювання з ринковим та неринковим саморегулюванням і включає розробку системи показників соціально-економічного розвитку. Іншими словами, індикативне планування – це процедури координації економічних процесів, що надають рівні права учасникам господарсько-фінансової діяльності. Індикативне планування на відміну від директивного створює рівноправну співпрацю суб'єктів господарювання, їх безпосередню участь в управлінні економікою з пріоритетом інтересів держави.

Основними функціями індикативного планування є інформування, орієнтування та стимулювання суб'єктів господарювання на досягнення оптимуму сукупності власних інтересів, інтересів регіону, окремих громадян та держави в цілому.

На регіональному рівні в рамках індикативного планування мають бути заплановані такі завдання:

- удосконалення системи стратегічного планування шляхом використання механізму індикативного планування на регіональному рівні;

- покращення інвестиційного клімату;

- створення регуляторних та фіскальних умов для стимулювання суб'єктів економіки;

- контроль державних закупівель;

- підвищення раціональності та ефективності використання регіональних бюджетних коштів;

- використання та вдосконалення механізмів проектної діяльності на підґрунті регіональних індикативних планів;

- розширення сфери використання ризик-орієнтованого підходу в діяльності регіональних органів влади;

- оптимізація трудової міграції відповідно до потреб регіональної економіки, сприяння використанню суб'єктами господарювання регіону інноваційних технологій (особливо цифрових), адже ефективність розвитку підприємств і регіонів багато в чому залежить від рівня цифровізації, яка зачіпає всі сфери їх діяльності [2];

- боротьба з корупцією, тіньовою економікою та злочинністю;

- забезпечення безпечного рівня технологічної та інформаційної незалежності регіональної економіки від зовнішніх загроз;

- створення умов для сталого розвитку малого та середнього бізнесу у сфері цифрової економіки та високотехнологічного виробництва, особливо тих, які мають високий потенціал зростання та трансформації;

- планування реалізації низки заходів щодо підвищення продуктивності праці як на окремих підприємствах, так і в регіональній соціально-економічній системі в цілому;

- створення та розвиток різноманітних форм пільгової підтримки цифрового та високотехнологічного підприємництва;

- створення умов для підвищення ефективності співпраці регіональних систем освіти, науки і виробництва, сільського господарства, транспорту, енергетики тощо.

Основними елементами системи економічної безпеки регіону є:

- регіональні економіки як структурні елементи загального економічного простору держави, мезорівень національної економіки, що відображають бюджетну структуру держави та певні принципи адміністративно-територіального поділу, розташування, роль та специфічні інтереси регіонів;

- специфічні виклики та загрози на регіональному управлінському та адміністративному рівні;

- єдина індикативна система регіональної економічної безпеки;

- порогові значення показників-індикаторів економічної безпеки регіону;

- організаційно-інституційна структура нагляду та моніторингу;

- правова визначеність регіональних систем економічної безпеки.

Кожний регіон країни є повноцінною соціально-економічною системою, з одного боку, і частиною загальної державної системи з іншого. Тому доцільно підтримувати баланс між регіональними та загальнонаціональними інтересами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Buleev Ivan P., Bryukhovetskaya Natalya Ye., Korytko Tetyana Yu., Piletska S. T., Kruk Olena N. Formation of a Regional Development Strategy According to the Level of Investment Activity of

Enterprises. *Montenegrin Journal of Economics*. 2019. Vol. 15. No. 3. P. 113-124. doi. 10.14254/1800-5845/2019.15-3.8.

2. Крук О. М., Коритько Т.Ю. Тенденції розвитку територіально-економічних систем в умовах цифровізації. *Європейський вектор модернізації економіки в умовах сталого розвитку промислового регіону*: монографія / під заг. ред. д.е.н., проф. Метеленко Н.Г. К.: Інтерсервіс, 2021. 378 с. (С. 105-113). ISBN 978-966-999-209-3.

Крук Олена Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва, Донбаська державна машинобудівна академія, Краматорськ, e-mail: lk21061496@gmail.com

Kruk Olena M. – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Entrepreneurship, Donbas state machine-building academy, Kramatorsk, e-mail: lk21061496@gmail.com